

CD RELIGIEUS

Begijngezang
Psallentes

Dertien Vlaamse begijnhoven werden in 1998 erkend als werelderfgoed. Terecht. Zij herinneren ons aan het thans bijna verdwenen begijnleven, lange tijd een geestelijk en cultureel fenomeen in onze streken.

Anders dan een lid van een kloosterorde legden begijnen geen eeuwige geloften af. En hoewel ze kuisheid beloven, mogen ze wel geldelijk en onroerend eigendom behouden. Ze stonden heel actief in het leven, ze zorgden voor zieken en verrichtten allerlei maatschappelijk werk.

Een aantal van die begijnen was ook intellectueel hoogstaand en stond in contact met gelijkgezinden uit heel Europa. Denken we maar aan Hadewijch.

Begijntjes, zo wil een van onze volksliederen, dansen niet, maar daaruit moet niet worden besloten dat er in de middeleeuwse begijnhoven een doodse stilte heerste. Dansten de begijnen wellicht niet al te veel, zingen deden ze des te meer. Allerhande manuscripten uit de begijnhoven van ons land bewijzen dat. Het gaat om liturgisch werk dat bewaard bleef in manuscripten in Antwerpen,

Brugge en Amsterdam. Dergelijke liederen bundelt en zingt het gregoriaans koor Psallentes onder leiding van Hendrik Vanden Abeele. Er is muziek voor zondags gebruik (processies en kerkelijke vieringen), maar ook buiten de kapel viel er muzikaal veel te beleven in het begijnhof. Vaak staat Onze-Lieve-Vrouw of een van de typische patronessen van de begijnen (Ursula, Maria Magdalena, Catharina van Alexandrië, of Begga) centraal. Daarnaast legde de begijnenvroomheid heel sterk het accent op Christus' liefde en lijden. Ook dat komt mooi tot uiting op deze cd.

Dirigent Hendrik Vanden Abeele richtte Psallentes op in 2000. Het gezelschap bestaat uit vijf mannenstemmen. De voorbije jaren bracht Vanden Abeele Psallentes tot een bijzonder hoog gehalte. In 2007 zocht hij acht vrouwenstemmen voor een vrouwelijke versie van het gezelschap. Zij zijn het die de begijnen opnieuw laten zingen. Dit is een honderd procent Vlaams product waarmee zonder schroom internationaal kan worden gegaan. We moeten niet altijd uitpakken met 'onze' Vlaamse Primitieven. Tijd om te scoren met de verrukkelijke begijntjes. (JC)

Beghinae, muziek uit de begijnhoven, door Psallentes/Plainchant onder leiding van Hendrik Vanden Abeele, Plainchant Pro Series volume 1, Le Bricoleur (distributie harmonia mundi), 16,90 euro.

CD KLASSIEK

Solo op viool
Eugène Ysaÿe

De Luikenaar Eugène Ysaÿe (1858-1931) was zowel een begaafd uitvoerend musicus als een prachtkomponist. Zijn geliefde instrument was de viool, dat hij reeds vanaf zijn vijfde bespeelde. De Koningin Elisabethwedstrijd voor viool was zelfs oorspronkelijk naar Ysaÿe genoemd.

Betrokkene leerde het vak niet bij de minsten. Zijn leermeesters waren Henri Vieuxtemps en Henryk Wienawski. Hij bouwde een schitterende carrière uit en het was op het toppunt daarvan dat hij naar Bachs voorbeeld, maar uiteraard op geheel nieuwe wijze zijn zes sonates voor viool solo, opus 27, op papier zette. Dat werk was

klaar in 1923. Hij was toen net 65 geworden. Voor de meesten onder ons is dat de tijd om met pensioen te gaan. Niet zo voor deze geniale landgenoot, die elke afzonderlijke vioolsonate schitterend wist af te stemmen op fantastische vioolspelers van zijn tijd: Szigeti (I), Thibaud (II), Enescu (IIIp), Kreisler (IV), zijn leerling Crickboom (V) en ten slotte Sarasate (VI).

Trouw zijn aan de traditie betekent juist dat het verleden niet klakkeloos wordt gekopieerd, maar de nieuwe generatie oog in oog komt te staan met het beste van de meesters van weleer. Dat het nog lukt ook, blijkt uit de fantastische vertolking die Judith Ingolfson, een oorspronkelijk uit IJsland afkomstige virtuoze, met groot gevoel en meesterschap neerzet met haar Lorenzo Guadagniniviool uit 1750. Zoals Ysaÿe het had gewenst. (JC)

Eugène Ysaÿe, Six Sonatas for Violin Solo, Opus 27, door Judith Ingolfson, Genuin Classics (distributie Codaex), GEN 1.1202, 22,25 euro.

BOEK ROMAN

In het hoofd van
schoolschutters
Peter Langman

De Amerikaanse psycholoog Peter Langman werkt in een psychiatrisch ziekenhuis voor minderjarigen, waar hij geregeld de taak krijgt om te beoordelen in welke mate bepaalde jongeren gevaarlijk zijn. Het gaat om jongeren die bijvoorbeeld gewelddadig gedrag vertonen of die vertellen of schrijven dat ze mensen zullen vermoorden of hun school opbla-

zen. Om meer inzicht in hen te krijgen, verdiepte Langman zich jarenlang in de psychologie van de jongeren die dergelijke moorddadige plan daadwerkelijk tot uitvoering brachten.

In *Waarom jongeren moorden* vat Langman zijn onderzoek samen aan de hand van het verhaal van tien zogeheten schoolschutters, van de elfjarige Andrew Golden uit Arkansas, die zich verdekt opstelde om medeleerlingen neer te schieten, tot de 23-jarige Seung Hui Cho die in 2007 op zijn universiteitscampus 34 slachtoffers maakte. Het boek is een wetenschappelijke maar erg verstaanbare uiteenzetting, wars van elke sensatiezucht.

Langman baseert zich op getuigenissen van ouders, leerkrachten en vrienden en ook op dagboeken en werkstukken van de jonge schutters. Hij onderscheidt drie verschillende categorieën onder hen: jongeren met psychopathische trekken, schizofrene jongeren en getraumatiseerde jongeren. De auteur probeert als het ware in hun hoofd te kijken en aldus uit te leggen wat hen tot hun

vreselijke daad dreef. Langman toont aan dat ze doorgaans niet echt gepest werden, noch sociaal geïsoleerd waren en dat het spelen van gewelddadige videospellen zeker niet het gene was dat hen tot hun daad aanzette.

Opmerkelijk is dat bijna alle schoolschutters vóór hun daad signalen gaven dat er iets niet pluis was. Ze schreven erg gewelddadige opstellen of vertelden zelfs medeleerlingen wat ze van plan waren. Die signalen werden echter niet opgepikt en dat is iets waar zeker lessen uit te trekken zijn. (JVH)

Peter Langman, *Waarom jongeren moorden*, Uitgeverij Kok, Kampen, 2011, 320 blz., 24,90 euro, ISBN 978 90 435 1716 4.

BOEK KOKEN

Hemels dessert
Renée Vonk

We weten niet of er bij het Laatste Avondmaal ook een dessert was. Daarover zeggen de evangelisten niets. Maar het zou

wel gekund hebben. De Nederlandse journaliste Renée Vonk is hoofdredactrice van het tijdschrift *Côte & Provence*. Ze groeide op met de Bijbel en schreef al *Lekker Bijbels*, een kookboek met recepten uit de keukens van de landen rond de Middellandse Zee, geïnspireerd op de Bijbel.

In dit boekje gaat het over nagerechten. Voor ieder van de twaalf apostelen creëert Vonk een hartig zowel als een zoet dessert. De inspiratie is Frans en Spaans. Zo stoten we op de bekende tarte tatin.

Het boek introduceert de lezer ook in de Zuid-Franse gewoonte van *les treize desserts*, de dertien nagerechten van kerstavond. Als besluit van *le gros souper* worden dertien desserts tegelijk opgediend. Dat heeft een spirituele betekenis.

Centraal staat het olijfoliebrood dat Jezus symboliseert, de andere gerechten de apostelen.

Veel beroemde chefs lieten zich inspireren door deze traditie. Ook Vonk. Het betreft gerechten uit de moderne keuken. Zo is Matteüs gekoppeld aan een kaasrol met Boursin en krulpeterselie en zijn er de gekende witloofhapjes. Die groente bestond nog niet ten tijde van Jezus. Maar het is wel heel lekker. (EDS)

Renée Vonk, *Hemelse toetjes. De twaalf apostelen als inspiratiebron voor vijftig Bijbelse nagerechten*, Kok, Kampen, 2011, 112 blz., 14,90 euro, ISBN 978 90 435 0634 2.

BOEK SPIRITUALITEIT

Onversneden christendom
C.S. Lewis

De Britse auteur Clive Staples Lewis (1898-1963) is bij ons vooral bekend als auteur van fantasy. *The Chronicles of Narnia* werd enkele jaren geleden met veel succes verfilmd. Ook de film *Shadowlands*, over Lewis' eigen dramatische relatie en huwelijk met de terminaal zieke Joy Gresham, sprak velen aan.

C.S. Lewis was echter ook een christelijk schrijver, bedreven in het verdedigen van het geloof. Een van zijn bekendste werken is *The Screwtape Letters* (Nederlandse titel: *Brieven uit de Hel*) uit 1942. In deze satire laat Lewis een duivel brieven over de mens en het

kwaad schrijven naar een duivel-in-opleiding.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog gaf Lewis, die zich in de jaren 1920 had bekeerd, radiopraatjes ten beste over het geloof. Die werden nadien gebundeld als *Mere Christianity* (vertaald: *Onversneden christendom*), in de Angelsaksische wereld een klassieker. Lewis was echter geen beroepstheoloog, maar „een gewone leek in de Church of England”.

De titel van dit boek is een programma. Het atheïsme is de auteur te simpel. „Ik zal u nog een andere visie geven die eveneens te simpel is. Het is de visie die ik 'verdund christendom' noem: de opvatting dat er een goede God in de hemel zit en dat alles in orde is – met weglatingen van alle moeilijke en verschrikkelijke leerstukken over zonde en hel en duivel, en van de verlossing.”

Verlossing is voor Lewis de kern van het christelijke geloof. „We krijgen te horen dat Christus voor ons ter dood werd gebracht, dat zijn dood onze zonden heeft uitgewist en dat Hij juist door te sterven de dood heeft ontkracht. Dat is het christendom. Iedere theorie die we bedenken over hoe de dood van Christus dit allemaal heeft uitgewerkt, is naar mijn mening van ondergeschikt belang – niets anders dan een schema of diagram

dat je mag vergeten als het je niet helpt.”

C.S. Lewis is dus een voorvechter van een in de traditie geworteld geloof, tegelijk houdt hij niet vast aan theologische schema. De schrijver zoekt naar verheldering en oriënteert zich op basis van de eeuwenoude, orthodoxe christelijke traditie, die nooit modieus is. Het gaat hem evenwel ook om het aanvaarden van het geloof: „Een mens kan wat Christus gedaan heeft, aanvaarden zonder te weten hoe het werkt. Sterker nog, hij zal het zeker niet weten voordat hij het heeft aanvaard.” Niet te verbazen dat de schrijver vandaag populair is in evangelicale middeelen. Tegelijk is het intelligent en rationeel.

Nieuw is dit boek niet, het dateert al uit 1952. Maar een nieuwe editie kan ons aanzetten het werk van deze fascinerende auteur te herontdekken. (EDS)

C.S. Lewis, *Onversneden christendom*, Kok, Kampen, 2011 (achtste editie), 222 blz., 19,90 euro, ISBN 978 90 435 0357 0.